

1952. évi IV. törvény

a házasságról, a családról és a gyámságról¹

1. § (1)² A házasságról, a családról és a gyámságról szóló törvénynek az a célja, hogy az Alaptörvénynek megfelelően szabályozza és védje a házasság és a család intézményét, biztosítsa a házasságban és a családi életben a házastársak egyenjogúságát, fokozza a gyermekekért való felelősséget és előmozdítsa az ifjúság fejlődését és nevelését.

(2)³ E törvény alkalmazása során mindenkor a kiskorú gyermek érdekére figyelemmel, jogait biztosítva kell eljárni.

(3)⁴ E törvényt a társadalmi és egyéni érdek összhangjának biztosításával kell alkalmazni; a törvényben megállapított jogokkal és köteleességekkel társadalmi rendeltetésüknek megfelelően kell élni.

ELSŐ RÉSZ

A HÁZASSÁG

I. fejezet

A házasságkötés

1. A házasságkötés alaki kellékei

2. § (1)⁵ Házasság akkor jön létre, ha az együttesen jelenlevő házasulók az anyakönyvvezető előtt személyesen kijelentik, hogy egymással házasságot kötnek.

(2) Az anyakönyvvezető a kijelentés megtörténte után a házasságkötést a házassági anyakönyvbe bejegyzi.

(3)⁶ A házasságkötés nyilvánosan, két tanú jelenlétében történik.

(4)⁷

3. § (1)⁸ A házasságkötést megelőzően a házasulóknak az anyakönyvvezető előtt ki kell jelentenük, hogy házasságuknak legjobb tudomásuk szerint nincs törvényes akadálya, egyszersmind igazolniuk kell, hogy házasságkötésük törvényes feltételei fennállnak. Jogszabály a házasságkötés előtti tanácsadáson való részvételt kötelezővé teheti.

(2)⁹ A házasságkötést az anyakönyvvezető csak a házasságkötési szándék bejelentését követő harminc nap utáni időpontra tűzheti ki. A jegyző e határidő alól felmentést adhat.¹⁰

(3) A házasulók valamelyikének közeli halállal fenyegető egészségi állapota esetében a házasulók nyilatkozata a házasságkötés összes törvényes feltételeinek igazolását pótolja, és a házasságot a bejelentés után nyomban meg lehet kötni.

4. §¹¹

2. Külföldön kötött házasság - Külföldiek házassága

5-6. §¹²

II. fejezet

A házasság érvénytelensége

1. Érvénytelenségi okok

7. § (1)¹³ Érvénytelen a házasság, ha a felek valamelyikének korábbi házassága vagy bejegyzett élettársi kapcsolata fennáll. Érvénytelen a bejegyzett élettársi kapcsolat, ha a felek valamelyikének korábbi házassága vagy bejegyzett élettársi kapcsolata fennáll.

(2)¹⁴ Ha a korábbi házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik, vagy azt érvénytelenné nyilvánítják, az újabb házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat érvényessé válik.

8. § (1) Érvénytelen:

- a) az egyenesági rokonok és
- b) testvérek házassága, továbbá
- c) a testvérnek testvére vér szerinti leszármazójával,
- d) a házastársnak volt házastársa egyenesági rokonával, valamint
- e) az örökbefogadónak az örökbefogadottal kötött házassága.

(2)¹⁵ A testvérnek testvére vér szerinti leszármazójával és a házastársnak volt házastársa egyenesági rokonával kötött házassága nem érvénytelen, ha a jegyző felmentést ad, akár a házasságkötés előtt, akár utóbb, a házasság fennállása alatt.

9. § (1)¹⁶ Érvénytelen annak a házassága, aki a házasság megkötésekor cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állott.

(2) A gondnokság alá helyezett házassága érvényessé válik, ha azt a gondnokság alá helyezésének megszüntetése után a házasság fennállása alatt nem támadja meg.

10. § (1)¹⁷ Házasságot nagykorú férfi és nő köthet.

(2)¹⁸ Kiskorú csak a gyámhatóság előzetes engedélyével köthet házasságot.

(3)¹⁹ A gyámhatóság a házasságkötésre indokolt esetben és csak akkor adhat engedélyt, ha a házasuló a tizenhatodik életévét betöltötte.

(4) Az engedély megadásáról vagy megtagadásáról a gyámhatóság a szülő (törvényes képviselő) meghallgatása után határoz.

(5) Érvénytelen az a házasság, amelyet a házasuló a gyámhatóság engedélye nélkül, vagy a (3) bekezdésben megjelölt életkor elérése előtt kötött.

11. § (1) Érvénytelen annak házassága, aki a házasság megkötésekor a teljes cselekvőképtelenség állapotában volt, jóllehet ilyen hatályú gondnokság alatt nem állott.

(2) A házasság érvényessé válik, ha az a házastárs, akinek cselekvőképessége hiányzott, cselekvőképessé válása után a házasságot fennállása alatt helybenhagyja.

12. § Érvénytelen a házasság:

a) ha megkötésénél az anyakönyvvezető nem hivatalos minőségben járt el;

b) ha a házasulók a házasságkötésre irányuló kijelentésük megtételekor nem voltak együttesen jelen.

2. A házasság érvénytelenné nyilvánítása

13. § (1) A házasságot csak akkor lehet érvénytelennek tekinteni, ha azt érvénytelenítési perben hozott bírósági ítélet érvénytelennek nyilvánította.

(2) A házasságot érvénytelenné nyilvánító bírósági ítélet mindenkivel szemben hatályos.

(3) Érvénytelenítési pert a házasságkötés alakszerűségeinek meg nem tartása miatt csak a házasságkötéstől számított hat hónap alatt és csak a házasság megszűnéséig lehet indítani, a házasság megszűnése azonban nem akadályozza a már megindított per folytatását.

14. § (1) Érvénytelenítési per indítására - az alábbi kivételekkel - bármelyik házastárs, továbbá az ügyész és az is jogosult, akinek a házasság érvénytelenné nyilvánításához jogi érdeke fűződik.

(2) Ha az a jogosult, aki a pert megindította, meghal, a perben helyére bármely másik jogosult beléphet.

15. § (1)²⁰ A nagykorúság elérése után - házasságkötési engedély hiányában - a kiskorúság miatt, illetőleg a gondnokság megszüntetése után a gondnokság alatt állás miatt kizárólag az a házastárs jogosult érvénytelenítési per indítására, akinek személyében az érvénytelenség oka fennállott. Ezt a pert a jogosult csak a nagykorúság elérésétől, illetőleg a gondnokság megszüntetésétől számított hat hónap alatt indíthatja meg.

(2) Teljes cselekvőképtelenség okából kizárólag az a házastárs indíthat érvénytelenítési pert, aki a házasságkötéskor teljesen cselekvőképtelen állapotban volt. A cselekvőképtelenség megszűnése után ezt a pert hat hónap alatt lehet megindítani attól a naptól számítva, amelyen a házastárs cselekvőképességét visszanyerte. Ha a házastárs cselekvőképességének visszanyerése előtt meghalt, a házastárs halálától számított hat hónap alatt a házasság érvénytelenítése iránt az ügyész indíthat pert.

(3) Ha az előbbi rendelkezések szerint kizárólagosan jogosult házastárs meghal, az általa megindított perben helyébe bárki beléphet, aki érvénytelenítési per indítására általában jogosult.

16. § A házasság érvénytelenítése iránt a pert a jogosultnak személyesen kell megindítania. Törvényes képviselőjének hozzájárulásával maga indíthat pert a korlátozottan cselekvőképes jogosult is; ha a jogosult a házastárs, a törvényes képviselő hozzájárulására nincs szükség. Ha a jogosult a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője indíthatja meg.

III. fejezet

A házasság megszűnése

1. A házasság megszűnésének esetei

17. § (1) A házasság megszűnik:

- a) az egyik házastárs halálával,
- b) bírósági felbontással.

(2) Arra, hogy a házasság a házastárs halála folytán megszűnt, halotti anyakönyvi bejegyzés vagy a bíróságnak a halál tényét megállapító, illetőleg holtak nyilvánító jogerős határozata alapján lehet hivatkozni. A másik házastárs újabb házasságkötése esetén a korábbi házasságot akkor is megszűntnek kell tekinteni, ha az említett anyakönyvi bejegyzés, illetőleg bírósági határozat hatálya az újabb házasságkötést követően megdől. Nem alkalmazható ez a rendelkezés, ha az újabb házasságkötéskor bármelyik házасuló tudta, hogy a halál nem következett be.

2. A házasság felbontása

18. §²¹ (1) A házasságot a bíróság bármelyik házastárs - illetőleg a házastársak közös - kérelmére felbontja, ha a házaseletük teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság felbontásánál a közös kiskorú gyermek érdekét figyelembe kell venni.

(2) A házaselet teljes és helyrehozhatatlan megromlására utal a házastársaknak a házasság felbontására irányuló végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes, egyező akaratnyilvánítása. Véglegesnek lehet tekinteni az elhatározást akkor, ha

a) a házastársak a közös gyermek elhelyezése és tartása, a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás, a házastársi tartás, a közös lakás használata, valamint - az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kivételével - a házastársi közös vagyon megosztása kérdésében megegyeztek és egyezségüket a bíróság jóváhagyta, vagy

b) a házastársak között legalább 3 éve megszakadt az életközösség úgy, hogy külön lakásban élnek és igazolják azt is, hogy a közös gyermek elhelyezését, valamint tartását a gyermek érdekeinek megfelelően rendezték.

(3)²² A felek tartós jogviszonyát rendező egyezség megváltoztatását az egyezség jóváhagyásától számított két éven belül a bíróságtól - az egyéb törvényes feltételek megléte esetén is - csak akkor lehet kérni, ha az a felek kiskorú gyermekének érdekét szolgálja, illetve, ha a körülmények változása folytán a megállapodás valamelyik fél érdekét súlyosan sérti.

19. § A házasság felbontása iránt a házastársnak a pert személyesen kell megindítania. Törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül maga indíthat pert a korlátozottan cselekvőképes házastárs is. Ha azonban a házastárs a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, nevében a per indítására a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselő jogosult.

20. § Bírósági felbontás esetében a házasság a felbontást kimondó ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg.

21. § (1) A házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki arra hibáján kívül rászorul, kivéve, ha arra a házasság fennállása alatt tanúsított magatartása miatt érdemtelené vált. Tartást csak olyan mértékben lehet követelni, hogy az ne veszélyeztesse a volt házastársnak és annak megélhetését, akinek eltartására a volt házastárs a tartást igénylővel egysorban köteles.

(2) A tartást határozott időtartamra is meg lehet állapítani, ha feltehető, hogy a tartásra jogosult rászorultsága a meghatározott idő elteltével megszűnik.

22. § (1) Ha a közös egyetértéssel vagy bírósági ítélettel megállapított tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben lényeges változás állott be, a tartás mértékének megváltoztatását lehet kérni.

(2)²³ A tartásra való jog megszűnik, ha az arra jogosult újból házasságot köt vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít, vagy a tartásra magatartása miatt utóbb érdemtelené válik, valamint akkor is, ha a jogosult a további tartásra nem szorul rá. Az utóbbi esetben azonban a tartásra való jog újból feléled, ha a korábbi jogosult a tartásra ismét rászorul.

(3) Ha a volt házastárs a tartásra a házasság felbontását követő öt év eltelte után válik rászorulttá, volt házastársától csak különös méltánylást érdemlő esetben követelhet tartást.

IV. fejezet

A házastársak jogai és kötelességei

1. Általános rendelkezések

23. §²⁴ (1) A házastársak jogai és kötelességei egyenlőek: a házaselet ügyeiben közösen kell dönteniük.

(2) A házastársak a személyüket érintő ügyekben önállóan, de a család érdekeit szem előtt tartva döntenek.

24. § A házastársak hűséggel tartoznak egymásnak és egymást támogatni kötelesek.

25. §²⁵ (1) A feleség a házasságkötés után

a) kizárólag a maga teljes nevét viseli, vagy

b) a férje teljes nevét viseli a házasságra utaló toldással, amelyhez a maga teljes nevét hozzákapcsolhatja, vagy

c) a férje családi nevét viseli a házasságra utaló toldással és ehhez a maga teljes nevét hozzákapcsolja, vagy

d) a férje családi nevéhez hozzákapcsolja a saját utónevét.

(2) A férj a házasságkötés után

a) kizárólag a maga teljes nevét viseli, vagy

b) a felesége családi nevéhez hozzákapcsolja a saját utónevét.

(3) A férj, illetve a feleség a házasságkötés után házassági névként családi nevüket is összekapcsolhatja, hozzáfűzve a saját utónevét.

(4) A házasulóknak az (1)-(3) bekezdés szerinti névviselésről meg kell egyezniük. Ennek során figyelemmel kell lenni arra, hogy - a (3) bekezdésben foglalt kivétellel - csak az egyik házasuló veheti fel házassági névként a másik családi nevét [(1) bekezdés b)-d) pont, (2) bekezdés b) pont], illetve a házassági név családi nevekből képzett része legfeljebb kéttagú lehet.

(5) A házasulóknak az anyakönyvvezető felhívására a házasságkötés utáni névviselésről nyilatkozniuk kell.

26. §²⁶ (1) A házasság megszűnése, illetve érvénytelenné nyilvánítása után a házastársak a házasság fennállása alatt viselt nevet viselik tovább. Ha ettől el kívánnak térni, ezt a házasság megszűnése, illetve érvénytelenné nyilvánítása után az anyakönyvvezetőnek bejelenthetik. Ilyen esetben sem viselheti azonban a volt férje nevét a volt feleség a házasságra utaló toldással [25. § (1) bekezdés b)-c) pont], ha azt a házasság fennállása alatt nem viselte.

(2) A bíróság a volt férj kérelmére eltilthatja a volt feleséget a 25. § (1) bekezdés b)-c) pontja szerinti névviseléstől, ha a feleséget szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték.

(3) Újabb házasságkötés esetén a feleség volt férje nevét a házasságra utaló toldással [25. § (1) bekezdés b)-c) pont] nem viselheti tovább, és ez a joga akkor sem éled fel, ha újabb házassága megszűnt.

26/A. §²⁷ (1) Ha a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat fennállásához, illetve a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnéséhez nem állapít meg eltérő jogkövetkezményt, továbbá ha a jogosultság vagy a kötelezettség az özvegyet és az özvegy bejegyzett élettársat megkülönböztetés nélkül megilleti vagy terheli, a családi állapotra vonatkozó nyilatkozat csak olyan formában követhető meg, hogy a „házas” és „bejegyzett élettárs”, az „özvegy” és az „özvegy bejegyzett élettárs”, illetve az „elvált” és az „elvált bejegyzett élettárs” megjelölés együtt szerepeljen.

(2) A családi állapotra vonatkozó adatot tartalmazó nyilvántartásban - az anyakönyvi nyilvántartás, valamint a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás kivételével - a családi állapotot úgy kell feltüntetni, hogy a „házas” és a „bejegyzett élettárs”, az „özvegy” és az „özvegy bejegyzett élettárs”, illetve az „elvált” és az „elvált bejegyzett élettárs” megjelölés együtt szerepeljen.

2. A házassági vagyoni jog²⁸

27. §²⁹ (1) A házasság megkötésével a házastársak között a házassági életközösség idejére házastársi vagyonközösség keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik. Közös vagyon a különvagyonnak az a haszna is, amely a házassági életközösség fennállása alatt keletkezett, levonva ebből a vagyonkezelés és fenntartás költségeit. Közös vagyon továbbá a feltalálót, újítót, a szerzőt és más szellemi alkotást létrehozó személyt a házassági életközösség fennállása alatt megillető esedékes díj.

(2) A házasulók a házasságkötés előtt, valamint a házastársak az egymás közötti vagyoni viszonyaikat - a házassági életközösség tartamára - szerződéssel rendezhetik. A szerződésben e törvény rendelkezéseitől eltérően határozhatják meg, hogy mely vagyon kerül a közös-, illetőleg a különvagyonba.

(3) A szerződés érvényességéhez annak közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalása szükséges. Ez a rendelkezés nem vonatkozik ingó dolgok ajándékozására, ha az ajándék átadása megtörtént, valamint az életközösség megszakadása után a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodásra.

(4) A házastársak a harmadik személlyel kötött ügyleteik során kötelesek tájékoztatást adni arról, ha a szerződéssel érintett vagyontárgy valamelyikük különvagyonába tartozik.

28. § (1) A házastárs különvagyonához tartozik:

- a) a házasságkötéskor megvolt vagyontárgy,
- b) a házasság fennállása alatt öröklés jogcímén szerzett vagy ajándékba kapott vagyontárgy,
- c) a személyes használatra szolgáló és szokásos mértékű, illetőleg mennyiségű vagyontárgy,
- d) a különvagyon értékén szerzett vagyontárgy.

(2) Az a különvagyonhoz tartozó tárgy, amely a mindennapi közös életvitelt szolgáló, valamint a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgy helyébe lép, tizenötévi házassági együttélés után közös vagyonná válik.

(3)³⁰

29. § (1) A vagyonközösséghez tartozó tárgyakat rendeltetésük szerint mindegyik házastárs használhatja.

(2) A vagyonközösséghez tartozó tárgyakat a házastársak közösen jogosultak kezelni. Mindegyik házastárs kívánhatja, hogy a másik járuljon hozzá azokhoz az intézkedésekhez, amelyek a vagyonközösséghez tartozó tárgy fenntartása vagy értékcsökkenésének elkerülése végett szükségesek.

(3) A vagyonközösséghez tartozó tárgyak fenntartásával és kezelésével járó költségeket elsősorban a közös vagyonból kell fedezni, ha pedig az erre nem elegendő, a házastársak kötelesek a költséghez különvagyonukból arányosan hozzájárulni.

30. § (1) A vagyonközösség fennállása alatt, továbbá a házassági életközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben csak a házastársak közös egyetértésével lehet a vagyonközösséghez tartozó tárgyakat elidegeníteni vagy általában olyan vagyoni jogi rendelkezést tenni, amely nem a házastársak különvagyonára vonatkozik.

(2) Bármelyik házastársnak a vagyonközösség fennállása alatt kötött, az előbbi rendelkezés alá tartozó visszerthes ügyletét a másik házastárs hozzájárulásával kötött ügyletnek kell tekinteni, kivéve, ha az ügyletkötő harmadik tudott, vagy a körülményekből tudnia kellett arról, hogy a másik házastárs az ügyletnek nem járult hozzá. Ha azonban a házastárs az ügyletet a mindennapi élet szükségleteinek fedezése körében kötötte, a másik házastárs csak akkor hivatkozhat hozzájárulásának hiányára, ha az ügylet megkötése ellen az ügyletkötő harmadik személynél előzőleg kifejezetten tiltakozott.

(3) Az előbbi rendelkezések alapján a másik házastárs felelőssége a házastársa által kötött ügyletért harmadik személlyel szemben a közös vagyonból reá eső rész erejéig áll fenn.

(4) A házastárs olyan tartozásáért, amely az előbbi rendelkezések szerint nem mindkét házastársat terheli, mind különvagyonával, mind a közös vagyonból reá eső résszel felel.

(5)³¹ Az egyik házastárs által a vagyonközösség fennállása alatt kötött ügyletnek a másik házastárs részéről megkívánt hozzájárulás nincs alakszerűséghez kötve.

31. § (1) A vagyonközösséget a házassági életközösség fennállása alatt a bíróság fontos okból bármelyik házastárs kérelmére megszüntetheti.

(2) A házassági életközösség megszűnésekor a vagyonközösség véget ér, és bármelyik házastárs követelheti a közös vagyon megosztását. Ennek során igényelni lehet a közös vagyonból a

különvagyonba, illetőleg a különvagyonból a közös vagyonba történt beruházások, továbbá a kezelési és a fenntartási költségek megtérítését is. Nincs helye megtérítésnek, ha a kiadás a lemondás szándékával történt. A közös életvitel körében elhasznált vagy felélt különvagyon megtérítésének csak különösen indokolt esetben van helye.

(3) A házastársak vagyონrészét a házassági életközösség megszűnésekor meglévő közös vagyonból lehetőleg természetben kell kiadni. Ugyancsak természetben kell kiadni a házassági életközösség megszűnésekor meglévő különvagyont is. Amennyiben ez bármely okból nem lehetséges, vagy számottevő értékcsökkenéssel járna, a megosztás módját vita esetében a bíróság állapítja meg.

(4) A hiányzó közös, illetőleg különvagyon megtérítésének nincs helye, ha a házassági életközösség megszűnésekor nincs közös vagyon és a megtérítésre köteles félnek különvagyona sincs.

(5)³² A házastársak közötti vagyoni viszonyokra (házassági vagyoni szerződés, a házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó egyezség, a közös lakás használatában történő megállapodás stb.) a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit is megfelelően alkalmazni kell. A bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy a vagyoni igények rendezésénél egyik házastárs se jusson méltánytalan vagyoni előnyhöz.

(6)³³

3.³⁴ A házastársak lakáshasználatának rendezése

31/A. §³⁵ (1) A házasulók a házasságkötés előtt, valamint a házastársak a házasság felbontása esetére rendezhetik a közös lakás további használatát, így megállapodhatnak abban is, hogy az egyik házastárs a lakást elhelyezési és térítési igény nélkül elhagyja. A megállapodást közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.

(2) A házasság felbontása esetén a bíróság csak a kiskorú gyermek lakáshasználati jogára figyelemmel rendezheti a lakás használatát a házastársak megállapodásától eltérően.

31/B. §³⁶ (1) Ha a lakásban a házastársak egyikőjük vagy mindkettőjük tulajdonjoga vagy bérleti joga alapján laknak, a házasság felbontása esetén - kérelemre - a bíróság dönt a lakás használatára felől.

(2) A házastársak kiskorú gyermekének lakáshasználati jogát - életkörülményeinek megfelelően - általában a volt közös lakásban kell biztosítani, kivéve, ha más állandó lakása van.

(3) Ha a közös lakás valamelyik házastárs különvagyona vagy önálló bérlete, a lakáshasználati jog ezt a házastársat illeti meg. A bíróság a másik házastársat kivételesen, és csak abban az esetben jogosíthatja fel a lakás megosztott vagy kizárólagos használatára, ha a lakáshasználatra jogosult gyermek nála van elhelyezve. Szolgálati lakás esetében azonban a bérlőt a lakás elhagyására nem lehet kötelezni.

(4) A bíróság a házastársak közös tulajdonában vagy közös bérletében levő lakásának használatát megosztja, ha azt a lakás alapterülete, alaprajzi beosztása és helyiségeinek száma lehetővé teszi. Nem osztható meg a lakás használatára, ha a házastárs korábbi magatartására figyelemmel a közös használat a másik házastárs vagy a kiskorú gyermek érdekeinek súlyos sérelmével jár.

(5) Ha a lakás használatára nem osztható meg, a bíróság közös tulajdonban álló lakás esetében az egyik házastársat az egész lakás kizárólagos használatára jogosítja fel, illetve bérlakás esetében a bérlőtársi jogviszonyt megszünteti, és az egyik házastársat a lakás elhagyására kötelezi.

(6) A bíróság - a házastársak egyikének kérelmére - a bérlőtársi jogviszonyt akkor is megszüntetheti, ha a közös lakást két másik lakásra el lehet cserélni, és a lakáscsere folytán mindkét házastárs megfelelő lakáshoz jut. Ilyen esetben a bíróság meghatározza, hogy melyik lakásba, melyik volt házastárs költözzék. Ilyen kérelemnek akkor is helye van, ha a bíróság a lakás használatáról már egyéb módon döntött. A 18. § (3) bekezdését ilyen kérelemre nem kell alkalmazni.

31/C. §³⁷ (1) A lakásból távozó házastárs a lakáshasználati jog ellenértékének rá eső részére jogosult.

(2)³⁸ A lakáshasználati jog ellenértéke - közös tulajdonban vagy valamelyik házastárs tulajdonában álló lakás esetén - a lakás beköltözhető és lakott forgalmi értékének különbözete. Bérlakás esetén a lakáshasználati jog ellenértéke legalább a hasonló önkormányzati bérlakásra - a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetése esetére - az önkormányzat

rendeletében meghatározott pénzbeli térítés mértékének megfelelő összeg, függetlenül attól, hogy a távozó házastárs milyen lakásba költözik.

(3) A távozó házastárs a használati jog ellenértékének arra a részére tarthat igényt, amely őt a visszamaradt volt házastársra és a lakáshasználatra jogosult gyermekek számára figyelemmel, arányosan megilleti. A távozó házastárs igényelheti az értéknövelő - meg nem térült - ráfordítások költségét is, ha a ráfordítás a használati jog ellenértékében nem fejeződik ki. A jogosultnak járó összeg - különös méltánylást érdemlő esetet kivéve - a használati jog ellenértékének egyharmadánál kevesebb nem lehet, kivéve, ha a bíróság az egyik házastárs különvagyonában levő lakás vagy szolgálati lakás elhagyására kötelezte a másik házastársat, vagy ha a lakásnak a házasságkötést megelőzően önálló bérlője a lakásban maradó házastárs volt.

(4) Ha a lakásban maradó házastárs az ellenérték megfizetésére nem képes, illetőleg erre a célra felhasználható különvagyonra nincsen, vagy egyébként, ha kéri, a házastársi közös vagyon rá eső részét az ellenérték összegével csökkenteni kell.

(5) A használati jog ellenértéke a lakás elhagyásával egyidejűleg esedékes.

31/D. §³⁹ Bérlakás esetében, ha valamelyik házastárs a lakást a visszatérés szándéka nélkül elhagyta, a bíróság - a visszamaradt házastárs kérelmére - az eltávozott házastárs bérlőtársi jogviszonyát megszünteti. A házastárs azonban a használati jog ellenértékének rá eső részét igényelheti.

31/E. §⁴⁰ A házastársak lakáshasználatának rendezése során a végrehajtási eljárásra a lakásbérletre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

4.⁴¹ A háztartás költségei - Tartás

32. § (1) A közös háztartás költségeinek fedezésére elsősorban a házastársak keresménye és egyéb közös vagyona szolgál. Ha a házastársak az életközösség fenntartása mellett külön élnek, megélhetésük költségeit elsősorban szintén ilyen módon kell fedezni.

(2) Ha a közös vagyon a közös háztartás költségét nem fedezi, a házastársak kötelesek ahhoz különvagyonukból is egyenlő mértékben hozzájárulni. Ha csak egyik házastársnak van különvagyonja, ő egymaga köteles ebből a közös háztartás költségének kiegészítéséhez szükséges összeget fedezni.

(3) A házastárs köteles a különélő és önhibáján kívül rászoruló házastársát - ha arra nem érdemtelen - különvagyonából is eltartani, amennyiben házastársa megélhetésének költségeit a közös vagyonból nem lehet fedezni, és a tartás nem veszélyezteti a kötelezett saját, valamint annak megélhetését, akinek eltartására házastársával egysorban köteles. Ez a rendelkezés arra az esetre is irányadó, ha a házastársak között vagyonközösség nincs.

5.⁴² Vélt házasság vagyoni jogi hatásai

33. § (1) Ha az érvénytelen házasság megkötésekor mind a két házastárs jóhiszemű volt, a házasságból folyó vagyoni jogi hatások ugyanazok, mint érvényes házasság esetében. Az ilyen házasság érvénytelennek nyilvánítása esetén a vagyoni jogi követeléseket mindegyik házastárs akként érvényesítheti, mintha a házasságot érvénytelenné nyilvánításának időpontjában a bíróság felbontotta volna.

(2) Ha az érvénytelen házasság megkötésekor csak az egyik házastárs volt jóhiszemű, az előbbi rendelkezéseket csak az ő kívánságára kell alkalmazni.

MÁSODIK RÉSZ

A CSALÁD

V. fejezet

A családi jogállás

1. Rokonság

34. § (1) Egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik.

(2) Oldalágon rokonok azok, akiknek legalább egy közös felmenő rokonuk van, ők maguk azonban egyeneságon nem rokonok.

35. § (1) A gyermek apjának azt kell tekinteni, akivel az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak legalább egy része alatt házassági kötelékben állott. A házasság érvénytelensége az apaság vélelmét nem érinti.

(2) A vélelmezett fogamzási idő a gyermek születésének napjától visszafelé számított száznyolcvankettedik és háromszázadik nap között eltelt idő, mind a két határnap hozzászámításával. Bizonyítani lehet azonban, hogy a gyermek fogamzása a vélelmezett fogamzási idő előtt vagy után történt.

(3) Ha a nő házasságának megszűnése után újból házasságot kötött, az újabb házasságának fennállása alatt született gyermeke apjának akkor is az újabb férjet kell tekinteni, ha a korábbi házasság megszűnése és a gyermek születése közt háromszáz nap nem telt el. Ha azonban ez a vélelem megdől, a gyermek apjának a korábbi férjet kell tekinteni.

(4)-(5)⁴³

36. §⁴⁴ Ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem áll házassági kötelékben, és a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásán alapuló apasági vélelem sem áll fenn, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit,

a) aki a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerte el,

b) akit a bíróság jogerős ítélettel a gyermek apjának nyilvánított,

c) aki - az e törvényben meghatározott feltételek esetén - a gyermek születése után az anyával házasságot kötött, vagy

d) aki az anyával külön törvény rendelkezései szerint lefolytatott emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárásban (a továbbiakban: reprodukciós eljárás) vett részt, és a származás a reprodukciós eljárás következménye.

37. § (1) A teljes hatályú elismerő nyilatkozat az apaságot egymagában megállapítja.

(2) Az a férfi, akitől a gyermek származik, a fogamzási idő kezdetétől fogva a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerheti el, ha

a) a törvény értelmében nem kell más férfit a gyermek apjának tekinteni és

b)⁴⁵ a gyermek legalább tizenhat évvel fiatalabb mint a tizenhatodik életévét betöltött nyilatkozó.

(3) Ilyen elismerő nyilatkozatot csak személyesen lehet tenni. A cselekvőképességében korlátozott személy elismerő nyilatkozata csak akkor érvényes, ha ahhoz törvényes képviselője hozzájárult. Ha a törvényes képviselő tartósan gátolva van, vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolhatja.

(4)⁴⁶ A nyilatkozat teljes hatályához szükséges az anyának, a kiskorú gyermek törvényes képviselőjének és ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, a gyermeknek a hozzájárulása is. Ha az anya, illetőleg a gyermek nem él, vagy nyilatkozatában tartósan gátolva van, a hozzájárulást a gyámhatóság adja meg.

(5) Az elismerést és a hozzájárulást anyakönyvvezetőnél, bíróságnál, gyámhatóságnál, illetőleg magyar külképviseleti hatóságnál jegyzőkönyvbe kell venni vagy közjegyzői okiratba kell foglalni.

38. § (1)⁴⁷ Ha a gyermek apja sem az anya házassági köteléke vagy utólagos házassága, sem teljes hatályú apai elismerés, sem pedig reprodukciós eljárás alapján nem állapítható meg, az apaságot bírósági úton lehet megállapítani. Ha a származás reprodukciós eljárás következménye, nincs helye az apaság bírósági úton történő megállapításának azzal a férfival szemben, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

(2)⁴⁸ A bíróság a gyermek apjának nyilvánítja azt a férfit, aki az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, és az összes körülmény gondos mérlegelése alapján alaposan következtethető, hogy a gyermek ebből az érintkezésből származik.

(3)⁴⁹

(4) Az apaság bírósági megállapítását maga az apa, a gyermek, a gyermek halála után leszármazója kérheti.

39. § (1) Ha az anya a gyermek születése után házasságot köt, férjét a gyermek apjának kell tekinteni, ha

a) sem az anya korábbi házassági köteléke, sem teljes hatályú elismerő nyilatkozat, vagy jogerős bírósági ítélet alapján nem állapítható meg, hogy ki a gyermek apja, és az apaság megállapítása iránt más férfi ellen per sincs folyamatban, feltéve, hogy

b) a férj a gyermeknél legalább tizenhat évvel idősebb és

c) a férj a házasságkötést megelőzően az anyakönyvvezető előtt a gyermeket a magáénak ismeri el.

(2)⁵⁰ A férj elismerése akkor hatályos, ha ahhoz az anya, a kiskorú törvényes képviselője, továbbá - ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte - a gyermek is hozzájárult. Ha a gyermek nem él, vagy a nyilatkozattételben tartósan gátolva van, a hozzájárulást a gyámhatóság adja meg.

(3)⁵¹ Vita esetén annak bírósági megállapítását, hogy az anya utólagos házasságának hatálya a gyermekekre kiterjed, a gyermek, a gyermek anyja vagy annak férje kérheti.

40. § (1) A gyermek kérheti annak bírósági megállapítását, hogy anyja az általa megjelölt személy. Ha a gyermek meghalt, ez a jog leszármazóját illeti meg.

(2) Az anyaság bírósági megállapítását az is kérheti, aki azt állítja, hogy ő a gyermek anyja.

(3)⁵² Ha a származás reprodukciós eljárás következménye, nincs helye az anyaság bírósági úton történő megállapításának azzal a nővel szemben, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

41. § (1) Ha a gyermek mindkét szülője ismeretlen, születése után nyomban, ha pedig apjának kiléte nem állapítható meg, az anya kérelmére bármikor, egyébként pedig a gyermek harmadik életévének betöltése után hivatalból kell intézkedni az iránt, hogy a születési anyakönyvbe a gyermek szülőiként, illetőleg apjaként képzelt személyt jegyezzenek be. Az intézkedésre a gyámhatóság hivatott.

(2) Ilyen esetben az apa családi nevéről, ha az anya ismert, az anya legközelebbi ismert anyai ági férfi felmenőjének családi nevét kell megállapítani. Az anya kérelmére azonban a gyámhatóság az apa családi nevéről megállapíthatja

a) az anya családi nevét,

b) az anya által megjelölt más családi nevet, feltéve, hogy az más jogos érdekét nem sérti.

(3) Nem állapítható meg olyan családi név, amely a gyermekekre sérelmes.

(4) A gyámhatóság az egyéb személyi adatokat - mások jogos érdekeinek sérelme nélkül - belátása szerint állapítja meg.

42. § (1)⁵³ A gyermek - szüleinek megállapodása szerint - apjának vagy anyjának családi nevét viseli. A házasságban élő szülők valamennyi, a házasság fennállása alatt született közös gyermekének csak azonos családi neve lehet. Közös házassági nevet viselő házastársak gyermeke csak a szülők közös házassági nevét viselheti. A saját nevüket viselő szülők megállapodása alapján a gyermek az apa és az anya családi nevét együtt is viselheti. A gyermek családi neve legfeljebb kéttagú lehet.

(2)⁵⁴ Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek az anyja családi nevét viseli mindaddig, amíg a képzelt apát az anyakönyvbe be nem jegyezték. Az anya a képzelt személy apaként való bejegyzésére irányuló eljárás során bejelentheti, hogy a gyermeke továbbra is az ő családi nevét viseli.

(3) A gyermek utónevét a szülők határozzák meg.

(4)⁵⁵

43. § (1)⁵⁶ Az apaság vélelmét meg lehet támadni, ha az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idejében nemileg nem érintkezett, vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik, illetőleg ha a származás reprodukciós eljárás következménye, és az anya férje, illetve élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá.

(2) Ha az apaság vélelme teljes hatályú apai elismerésen alapul, a vélelmet azon az alapon is meg lehet támadni, hogy a nyilatkozatnak a törvényes feltételek hiányában nincs teljes hatálya.

(3) A megtámadásra jogosult

a) a gyermek,

b) az, akit a vélelem alapján a gyermek apjának kell tekinteni,

c) a gyermek halála után leszármazója, ilyenek hiányában az ügyész.

(4) Az anya volt férje akkor is jogosult a megtámadásra, ha a vélelem az, hogy az anya újabb házasságbeli férje az apa, de ennek a vélelemnek megdőlte esetén a volt férjet kellene apának tekinteni.

(5)⁵⁷ Az apaság vélelmét a gyermek a nagykorúsága elérése után egy évig, a többi jogosult pedig a gyermek születéséről szerzett értesülése időpontjától számított egy év alatt támadhatja meg. Az a jogosult, aki a megtámadás alapjául szolgáló tényről a reá nézve megállapított határidő kezdete után értesült, az értesüléstől számított egy év alatt támadhatja meg az apaság vélelmét.

(6) Ha az, akit a vélelem alapján a gyermek apjának kell tekinteni, a határidő eltelte folytán megtámadásra már nem jogosult, az apaságot érdekében az ügyész támadhatja meg. Megtámadásnak azonban csak a vélelmezett apa életében van helye.

(7)⁵⁸ Ha a bíróság az apaság véelmét megtámadó keresetnek helyt ad, indokolt esetben - kérelemre - a gyermeket feljogosíthatja családi nevének további viselésére.

2. A családi jogállás megállapítására irányuló perek közös szabályai

44. §⁵⁹ (1) Az apaságnak és az anyaságnak, továbbá az utólagos házasságkötés hatályának bírósági megállapítását keresettel lehet kérni, s keresettel lehet megtámadni az apaság véelmét is. A pert a jogosultnak személyesen kell megindítania.

(2) A korlátozottan cselekvőképes személy a pert csak törvényes képviselője hozzájárulásával indíthatja meg. Ha a törvényes képviselő a hozzájárulás megadásában tartósan gátolva van, vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolja.

(3) Cselekvőképtelen jogosult helyett - a gyámhatóság hozzájárulásával - a törvényes képviselő léphet fel.

(4) Az apaság véelmének megdöntése iránti per megindítása előtt a gyámhatóságnak cselekvőképtelen kiskorú esetében - elháríthatatlan akadályt kivéve - az anyát és a vélelmezett apát meg kell hallgatnia. A gyámhatóság a perindításhoz csak akkor járulhat hozzá, ha a származás kiderítése és a családi jogállás rendezése a kiskorú érdekében áll. Ha az anya és a vélelmezett apa között a gyermek elhelyezése vitás, a gyámhatóság a hozzájárulást csak kivételesen indokolt esetben adhatja meg.

45. § A családi jogállás megállapítása iránt indított perben hozott ítélet mindenkiel szemben hatályos.

VI. fejezet

Az örökbefogadás

1. Az örökbefogadás célja

46. § Az örökbefogadás célja az, hogy az örökbefogadó, valamint annak rokonai és az örökbefogadott között családi kapcsolatot létesítsen és elsősorban az olyan kiskorúak családi nevelését biztosítsa, akiknek szülei nem élnek, vagy akiket szüleik megfelelően nevelni nem képesek.

2. Az örökbefogadás feltételei

47. § (1)⁶⁰ Örökbefogadó csak az a teljesen cselekvőképes, nagykorú személy lehet, aki - a külön jogszabályban meghatározott - örökbefogadás előtti tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon eredménnyel részt vett, és személyisége, valamint körülményei alapján - a gyámhivatal örökbefogadás előtti eljárása során hozott határozata értelmében - alkalmas a gyermek örökbefogadására, továbbá a gyermeknél legalább 16, legfeljebb 45 évvel idősebb. A rokoni, illetve a házastársi örökbefogadás esetén a korkülönbségtől, illetve a felkészítő tanfolyam elvégzésétől el kell tekinteni.

(2)⁶¹ A gyámhivatal a rokonok, a szülő házastársa, illetve a gyermeket a szülő hozzájárulásával legalább egy éve folyamatosan a saját háztartásában nevelő örökbe fogadni szándékozó személy, továbbá a külföldi állampolgárságú örökbe fogadni szándékozó személy (1) bekezdésben meghatározott alkalmasságát az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás során állapítja meg.

(3)⁶² Nem fogadhat örökbe az, aki a szülői felügyelet megszüntetését vagy a közügyektől való eltiltást kimondó jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll.

(4)⁶³ Örökbe fogadni csak kiskorú személyt lehet.

(5)⁶⁴ Az örökbefogadott személyt az örökbefogadás fennállása alatt csak az örökbefogadó házastársa fogadhatja örökbe, az örökbefogadó halála után azonban más személy is. Az utóbbi esetben a korábbi örökbefogadás megszűnik.

48. § (1) Az örökbefogadást a gyámhatóság engedélyezi.

(2)⁶⁵ Az engedély megadásához a felek egyetértő kérelmét tartalmazó nyilatkozat, továbbá a gyermek szüleinek, valamint a házasságban élő örökbefogadó házastársának hozzájárulása szükséges. A szülő a hozzájáruló nyilatkozatát - a (3) bekezdésben foglalt kivétellel - nem vonhatja vissza, és erre őt figyelmeztetni kell. Az érdekeltek hozzájárulását követően az örökbe

fogadni szándékozó személy a gyermeket legalább egy hónapig gondozza. Az örökbefogadás csak ezen gondozást követően engedélyezhető.

(3)⁶⁶ Az örökbefogadáshoz a szülő úgy is megadhatja hozzájárulását, hogy az örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri. A nyilatkozattételre a gyermek születése előtt is sor kerülhet. A szülő hozzájáruló nyilatkozatát a gyermek hathetes korának betöltéséig visszavonhatja és erre őt figyelmeztetni kell. A szülő felügyeleti joga, amennyiben nyilatkozata hathetesnél idősebb gyermekre vonatkozik a nyilatkozattételkor, a hathetesnél fiatalabb gyermekre tett nyilatkozat esetén pedig a gyermek hathetes korában szűnik meg. A szülői felügyeleti jog megszűnését a gyámhivatal határozata állapítja meg.

(4)⁶⁷ Ha a gyermek a hatodik életévét betöltötte, vagy egészségileg károsodott, a (3) bekezdés szerinti hozzájáruló nyilatkozat érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

(5)⁶⁸ Nincs szükség

a) annak a szülőnek a hozzájárulására, aki a szülői felügyeletet megszüntető jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll (88. §);

b) annak a szülőnek a hozzájárulására, akinek intézeti nevelt gyermekét a gyámhatóság örökbefogadhatónak nyilvánította (48/A. §);

c)⁶⁹ annak a szülőnek a hozzájárulására, aki gyermekét annak érdekében, hogy más nevelje fel - személyazonosságának feltárása nélkül - az egészségügyi intézmény erre kijelölt helyén helyezi el, feltéve, hogy hat héten belül a gyermekéért nem jelentkezik;

d)⁷⁰ az örökbefogadó házastársának hozzájárulására, ha a házastársak között az életközösség megszűnt;

e)⁷¹ sem a szülő, sem a házastárs hozzájárulására, ha cselekvőképtelen, vagy ismeretlen helyen távol van.

(6)⁷² Az örökbefogadási eljárás a (3)-(4) bekezdésben, valamint az (5) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott esetben titkos. A szülő az örökbefogadásról értesítést nem kap, és az örökbefogadásról hozott határozatot sem fellebbezéssel, sem egyéb módon nem támadhatja meg.

48/A. § (1)⁷⁴ A gyámhivatal az átmeneti nevelésbe vett gyermeket örökbefogadhatónak nyilvánítja, ha a szülő gyermekével önhibájából egy éve nem tart rendszeres kapcsolatot, életvitelén, körülményein nem változtat, és emiatt az átmeneti nevelés nem szüntethető meg. Erre a jogkövetkezményre a szülőt az átmeneti nevelést elrendelő határozatban figyelmeztetni kell.

(2)⁷⁵ A gyámhivatal az átmeneti nevelésbe vett gyermeket örökbefogadhatónak nyilvánítja abban az esetben is, ha

a) a szülő lakó- és tartózkodási helyét az új lakó- és tartózkodási helye hátrahagyása nélkül megváltoztatja, melynek felderítésére irányuló intézkedések fél éven belül nem vezetnek eredményre, vagy

b) a szülő fél éven át gyermekével semmilyen formában nem tart kapcsolatot.

(3)⁷⁶ A gyámhivatal a gyermek örökbefogadása érdekében az örökbefogadhatónak nyilvánítással egyidejűleg a szülő kapcsolattartási jogát is korlátozhatja, vagy szüneteltetheti.

(4)⁷⁷ Ha a kiskorú örökbefogadására nem került sor, és utóbb a gyámhatóság az intézeti nevelést megszünteti, az örökbefogadhatónak nyilvánító határozat hatályát veszti.

49. § (1)⁷⁸ A gyámhivatal - az örökbefogadás céljának megfelelően - a gyermek érdekében elsősorban a házasságban élő örökbefogadók által történő örökbefogadást engedélyezi.

(2)⁷⁹ Az örökbefogadást az előző rendelkezésekben megszabott feltételek esetében sem lehet engedélyezni, ha az a kiskorú érdekeivel ellentétben áll, vagy a közérdeket egyébként sérti, illetve, ha akár a felek, akár az eljárásban egyéb módon közreműködő személyek vagy szervezetek részére haszonszerzéssel jár.

(3)⁸⁰ A gyermek külföldre történő örökbefogadása - a rokonok, illetve a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével - csak örökbefogadhatóvá nyilvánított intézeti nevelt, valamint állami nevelt gyermek esetében engedélyezhető, feltéve, hogy a gyermek örökbefogadására belföldön nem került sor, mivel azt nem kezdeményezték, illetve örökbefogadása érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre.

50. § (1) Az örökbefogadás az engedélyező határozat jogerőre emelkedésével lép hatályba. Ha azonban az örökbefogadó az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai - annak engedélyezése esetében - már az örökbefogadó halálával beállnak.

(2)⁸¹

3. Az örökbefogadás joghatásai

51. § (1) Az örökbefogadott mind az örökbefogadóval, mind annak rokonaival szemben az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép.

(2) Azt, akit mindkét házastárs - akár együttesen, akár külön-külön - örökbefogadott, a házastársak közös gyermekének kell tekinteni (közös gyermekké fogadás). Közös gyermekké fogadás az is, ha egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadja örökbe.

(3) Az örökbefogadás kihat az örökbefogadott leszármazóira is.

52. § (1)⁸² Az örökbefogadás folytán a vér szerinti családi jogállásból származó szülői felügyeleti és tartási jogok, valamint kötelezettségek megszűnnek. Ha azonban az egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadta örökbe, ennek a szülőnek a jogait és kötelezettségeit az örökbefogadás nem érinti.⁸³

(2)⁸⁴ Ha az egyik házastárs a másik házastárs korábbi házasságából származó gyermekét fogadja örökbe, és az a házasság, amelyből a gyermek származik, a házastárs elhalálása folytán szűnt meg, az elhalt házastárs rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbefogadás nem érinti.

53. § (1) Az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó családi nevét viseli. Ha az örökbefogadó akár a házasságra utaló toldással, akár anélkül férje (volt férje) nevét viseli, az örökbefogadott új családi neve - az örökbefogadó választása szerint - vagy a férje (volt férje) vagy az örökbefogadó leánykori családi neve. Ugyanazon örökbefogadó által örökbefogadott több gyermek csak azonos családi nevet viselhet.

(2) Egyedülálló által történt örökbefogadás esetében a másik vér szerinti szülőként képzelt személyt kell a gyermek születési anyakönyvébe bejegyezni. A képzelt személy adatait a gyámhatóság - az örökbefogadó meghallgatása után, mások, különösen a gyermek jogos érdekeinek sérelme nélkül - belátása szerint állapítja meg.

(3) Közös gyermekké fogadás esetén az örökbefogadónak az örökbefogadás iránti kérelemben nyilatkozniuk kell arra, hogy az örökbefogadott melyik örökbefogadó nevét viselje. Ha a házastársak a gyermeket nem együtt fogadták örökbe, megegyezésük hiányában a gyermek a korábbi örökbefogadó családi nevét viseli.

(4) A gyámhatóság kivételesen megengedheti, hogy az örökbefogadott megtarthassa addigi családi nevét.

(5) A gyámhatóság engedélyezheti az örökbefogadott utónevének a megváltoztatását is. Az utónevet az örökbefogadók határozzák meg. Az örökbefogadott családi nevét és utónevét az örökbefogadás engedélyezésével egyidejűleg kell megállapítani.

(6)⁸⁵ Ha a születési anyakönyvbe - az örökbefogadók kifejezett kérésére - az örökbefogadásnak csak a tényét jegyezték be, az örökbefogadó szülők halála vagy ismeretlen helyen való tartózkodása esetén az örökbefogadott törvényes képviselője, illetőleg a nagykorú örökbefogadott bármikor kérheti, hogy az örökbefogadó szülőket vér szerinti szülőkként jegyezzék be.

53/A. §⁸⁶ (1) Az örökbefogadott tájékoztatást kérhet a gyámhivaltól vér szerinti szülőjének adatairól. Erről az örökbefogadási eljárás során a feleket tájékoztatni kell.

(2) A tájékoztatás megadásához a vér szerinti szülő meghallgatása, továbbá, ha az örökbefogadott még kiskorú, az örökbefogadó vagy más törvényes képviselő meghallgatása is szükséges.

(3) Nincs szükség sem a vér szerinti szülő, sem az örökbefogadó vagy más törvényes képviselő meghallgatására, ha cselekvőképtelen, ismeretlen helyen távol van, vagy meghallgatása elháríthatatlan akadályba ütközik.

(4) A vér szerinti szülő adatairól való tájékoztatást az előző rendelkezésekben meghatározott feltételek esetén sem lehet engedélyezni, ha a kiskorú örökbefogadott érdekeivel ellentétben áll, különösen, ha a szülő felügyeleti jogát a bíróság a 88. § (1) bekezdésének a) vagy c) pontja alapján szüntette meg.

4. Az örökbefogadás hatálytalanná válása

54. § Az örökbefogadás hatálytalanná válik, ha az örökbefogadó az örökbefogadottat teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal gyermekének ismeri el, vagy ha az örökbefogadót jogerős bírósági ítélet, illetőleg utólagos házasságkötése következtében az örökbefogadott apjának kell tekinteni.

55. § Ha az örökbefogadás hatálytalanná válik, ezt úgy kell tekinteni, mintha az örökbefogadás engedélyezését a gyámhatóság már eredetileg megtagadta volna.

5. Az örökbefogadás megszűnése

56. § (1) Az örökbefogadást a felek kölcsönös kérelme alapján a gyámhatóság felbonthatja.

(2) Az örökbefogadás felbontását csak akkor lehet engedélyezni, ha az a közérdeket nem sérti, ha pedig az örökbefogadott még kiskorú, ezenfelül csak akkor, ha a felbontás a kiskorú érdekében áll. Az eljárás során a gyámhatóság az örökbefogadott vér szerinti szüleit is meghallgatja, ha ennek nincs elháríthatatlan akadálya.

(3) A felbontás kihat az örökbefogadóra, annak rokonaira, továbbá az örökbefogadottra és annak leszármazóira is.

(4) Az örökbefogadás a felbontás esetében a gyámhatósági határozat jogerőre emelkedésével szűnik meg. Ha azonban bármelyik fél az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai - a felbontás engedélyezése esetében - a kérelem beadásának napjára visszamenő hatállyal szűnnek meg.

57. § (1) Az örökbefogadást a bíróság felbontja, ha akár az örökbefogadó, akár az örökbefogadott olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik félre elviselhetetlenné vált vagy, ha az örökbefogadás célját és társadalmi rendeltetését nem tölti be.

(2) Az örökbefogadó halála után az örökbefogadást annak érdekében is fel lehet bontani, hogy az örökbefogadott vér szerinti családi jogállását visszanyerje.

(3) Az örökbefogadás bírósági felbontását bármelyik fél kérheti. Kiskorú örökbefogadott érdekében az örökbefogadás bírósági felbontása iránt a gyámhatóság és az ügyész is indíthat pert. Ha az a fél, aki ellen a pert indítani kellene, nem él, azt a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

(4) Az örökbefogadás a felbontó ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Ha azonban bármelyik fél az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai - felbontás esetében - a keresetlevél beadásának napjára visszamenő hatállyal szűnnek meg.

(5) A felbontó ítélet kihat az örökbefogadóra, annak rokonaira, továbbá az örökbefogadottra és annak leszármazóira. Az örökbefogadást felbontó ítélet mindenkiel szemben hatályos.

58. § (1) Ha az örökbefogadást csak az egyik örökbefogadó kérelmére bontották fel - a gyámhatóság, illetőleg a bíróság eltérő rendelkezése hiányában - az örökbefogadás is csak az ő, illetőleg az ő rokonai vonatkozásában szűnik meg.

(2) Az örökbefogadás felbontása után az örökbefogadott és leszármazói az örökbefogadással felvett családi és utónevet nem viselhetik, kivéve ha a gyámhatóság, illetőleg a bíróság másképp rendelkezik.

6. Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatok

59. § (1)⁸⁷ Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatokat - az alábbi kivételekkel - csak személyesen lehet megtenni. Személyesen, törvényes képviselője hozzájárulása nélkül teheti meg a jognyilatkozatát a korlátozottan cselekvőképes kiskorú gyermek is.

(2) A cselekvőképtelen fél helyett az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatokat törvényes képviselője teheti meg.

(3)⁸⁸ A korlátozottan cselekvőképes nagykorú félnek az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatához törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges.

(4) Az örökbefogadás felbontásával kapcsolatban az örökbefogadó nem járhat el az örökbefogadott törvényes képviselőjeként.

VII. fejezet

A rokonok eltartása

1.⁸⁹ A rokонтartás közös szabályai

60. § (1)⁹⁰ Rokonaival szemben, az alábbi rendelkezésekben meghatározott körben, az jogosult tartásra, aki magát eltartani nem tudja és akinek tartásra kötelezhető házastársa vagy bejegyzett élettársa sincs.

(2) Tartásra a munkaképes leszármazó is jogosult, ha erre szükséges tanulmányai folytatása érdekében rászorul.

(3) Nem jogosult tartásra a nagykorú, ha magatartása miatt arra érdemtelenné vált.

(4) A gyermek a szülő érdemtelenségére általában nem hivatkozhat, ha a szülő tartási, gondozási és nevelési kötelességének eleget tett.

61. § (1) A tartásra jogosultat rokonai közül elsősorban leszármazói kötelesek eltartani.

(2) Amennyiben a tartásra jogosultnak tartásra kötelezhető leszármazói nincsenek, eltartása felmenő rokonait terheli.

(3) Az a rokon, amelyik a tartásra jogosulthoz a leszármazás rendjében közelebb áll, a tartás kötelezettségében a távolabbat megelőzi.

(4)⁹¹ Azt a kiskorút, akinek tartásra kötelezhető egyenesági rokona nincs, nagykorú testvére köteles eltartani; ez a kötelezettség azonban csak annyiban terheli, amennyiben ezt saját maga, házastársa vagy bejegyzett élettársa és tartásra rászoruló egyenesági rokonai tartásának veszélyeztetése nélkül teljesíteni képes.

62. § (1)⁹² A házastárs vagy bejegyzett élettárs köteles háztartásában eltartani a vele együtt élő házastársának vagy bejegyzett élettársának olyan tartásra szoruló kiskorú gyermekét (mostohagyermek), akit házastársa vagy bejegyzett élettársa az ő beleegyezésével hozott a közös háztartásba. A tartási kötelezettség mindkét házastársat, illetve bejegyzett élettársat egy sorban terheli.

(2) A mostohagyermek akkor köteles eltartani tartásra rászoruló mostohaszülőjét, ha a mostohaszülő az ő eltartásáról hosszabb időn át gondoskodott.

63. § (1) Több egysorban kötelezett között a tartási kötelezettség a kereseti, jövedelmi, vagyoni viszonyaik és teljesítő képességük arányában oszlik meg.

(2) Annak a tartásra kötelezettnek javára, aki a tartásra jogosultat személyesen gondozza, az ezzel járó munkát és egyéb terhet a tartási kötelezettség megállapításánál figyelembe kell venni.

64. § (1)⁹³ Ha valaki több jogosult eltartására köteles és mindegyiket nem képes eltartani, a gyermek és a szülő a többi rokont, a leszármazó a felmenő rokont, a közelebbi rokon a távolabbat a jogosultságban megelőzi.

(2)⁹⁴ A tartásra jogosultság sorrendjében a gyermek a házastársat, elvált házastársat, bejegyzett élettársat, elvált bejegyzett élettársat, a házastárs és az elvált házastárs, illetve bejegyzett élettárs és elvált bejegyzett élettárs pedig - egymással egysorban - a többi rokont megelőzi.

(3)⁹⁵ A bíróság indokolt esetben - kérelemre - a tartásra jogosultság sorrendjét az (1) és (2) bekezdéstől eltérően is megállapíthatja.

65. § (1) A kötelezett a tartás teljesítéseképpen köteles anyagi viszonyaihoz képest a jogosultat mindazzal ellátni, ami annak a megélhetéséhez szükséges. A leszármazó és a testvér eltartása a nevelés és a szükséges taníttatás költségének viselésére is kiterjed.

(2) A tartási kötelezettség kiterjed az öreg koránál fogva vagy egyébként is tehetetlen és gondozásra szoruló rokonnal kapcsolatos gondozás költségeire, illetőleg az azzal kapcsolatos szolgáltatásokra is.

66. §⁹⁶ (1) Nem köteles mást eltartani, aki ezáltal a saját szükséges tartását veszélyeztetné. E szabály alól a törvény kivételt tehet.

(2) Ha a tartásra köteles ez alól mentesül, a rá eső tartás a vele egy sorban álló kötelezetre, ilyenek hiányában pedig a sorban utána következő kötelezettekre hárul.

(3) A tartást a kötelezett - választása szerint - saját háztartásában természetben vagy havonként pénzben szolgáltatathatja. A jogosult kérheti, hogy a kötelezett a tartást pénzben szolgáltatassa. A bíróság a felek viszonyainak figyelembevételével a tartás más módját is meghatározhatja.

67. §⁹⁷ (1)⁹⁸ A kiskorút illető tartási követelés iránt a kiskorú érdekében a gyámhatóság és az ügyész, a szülőt illető tartási követelés iránt pedig a szülő érdekében a jegyző és az ügyész is indíthat pert.

(2) Az a tartásra kötelezett rokon, aki a jogosultat saját háztartásában tartja és gondozza, a többi kötelezett ellen saját jogán is pert indíthat.

68. §⁹⁹ (1) A tartási követelés hat hónapra visszamenőleg, valamint a jövőre nézve érvényesíthető.

(2) Hat hónapnál régebbi időre tartási követelést csak akkor lehet visszamenőleg érvényesíteni, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli.

69. § (1)¹⁰⁰ Ha a közös egyetértéssel vagy bírósági ítélettel megállapított rokon tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben lényeges változás állott be, a tartás mértékének megváltoztatását vagy a tartás megszüntetését lehet kérni.

(2) A tartás felemelését lehet kérni akkor is, ha a tartást közös egyetértéssel már eredetileg is számbavehetően kisebb összegben állapították meg, mint amennyi a törvény szerint járna.

2. ¹⁰¹ A gyermek tartása

69/A. §¹⁰² (1) A szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. Ez a szabály nem irányadó, ha a gyermek tartása vagyonának jövedelméből kielik, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenesági rokona van.

(2) A gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben szolgáltatja (gyermektartásdíj).

69/B. §¹⁰³ A gyermektartásdíjról a szülők megegyezésének hiányában a bíróság dönt.

69/C. §¹⁰⁴ (1) A tartásdíj összegét gyermekeként általában a kötelezett átlagos jövedelmének 15-25%-ában kell megállapítani. A gyermektartásdíj meghatározásánál figyelemmel kell lenni:

- a) a gyermek tényleges szükségleteire,
- b) mindkét szülő jövedelmi és vagyoni viszonyaira,
- c) a szülők háztartásában eltartott más - saját, illetőleg mostoha - gyermekekre,
- d) a gyermek saját jövedelmére is.

(2) A kötelezettel szemben érvényesíthető összes tartási igény a jövedelme 50%-át nem haladhatja meg. Ha a szülők két vagy több gyermek tartására kötelesek, a tartásdíjat úgy kell megállapítani, hogy egyik gyermek se kerüljön a másiknál kedvezőtlenebb helyzetbe, különösen akkor, ha nem egy háztartásban nevelkednek.

(3) A tartásdíjat

- a) százalékos arányban, vagy
- b) határozott összegben, vagy
- c) határozott összegben és bizonyos jövedelmek százalékában

kell meghatározni.

(4) A tartásdíj százalékos megállapítása esetében meg kell jelölni a tartásdíj alapösszegét is.

69/D. §¹⁰⁵ (1) A tartásra kötelezett személy akkor is kötelezhető gyermektartásdíj fizetésére, ha a gyermek az ő háztartásában él ugyan, de tartásáról nem gondoskodik.

(2) Ha a gyermek szülei nem élnek együtt, az apa - amennyiben azt a társadalombiztosítás nem fedezi - köteles megtéríteni az anyának a szüléssel járó költségeket, valamint a külön jogszabályban meghatározott időre szükséges tartást. E követelések az anyát - amennyiben azt a társadalombiztosítás is megtérítené - akkor is megilletik, ha a gyermek halva született.

69/E. §¹⁰⁶

VIII. fejezet

A szülői felügyelet és a kiskorúakról való állami gondoskodás¹⁰⁷

1. A szülői felügyelet általában

70. § A kiskorú gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll.

71. § (1)¹⁰⁸ A szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni. A szülőknek biztosítaniuk kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermekük az őt érintő döntések előkészítése során véleményt nyilváníthasson. A gyermek véleményét - korára, érettségére figyelemmel - tekintetbe kell venni.

(2) A szülői felügyelet a kiskorú gyermek gondozásának, nevelésének, vagyona kezelésének, valamint törvényes képviselőjének jogát és kötelességét, továbbá a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak jogát foglalja magában.

(3)¹⁰⁹

72. §¹¹⁰ (1) A szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják - ellentétes megállapodásuk hiányában - akkor is, ha már nem élnek együtt.

(2) Ha a házasság felbontása vagy a gyermek elhelyezése iránti perben a gyermeket a szülők megegyezése vagy a bíróság döntése alapján valamelyik szülőnél elhelyezték, a felügyeletet ez a szülő gyakorolja, kivéve, ha a szülők kérelmére a bíróság a gyermekelhelyezéssel egyidejűleg közös szülői felügyeletet rendelt el, illetve a szülőknek a közös szülői felügyeletre vonatkozó egyezségét jóváhagyta.¹¹¹

(3) Ha a közös szülői felügyelet gyakorlása során a szülők már nem tudnak együttműködni, a közös szülői felügyeletet a bíróság bármelyik szülő kérelmére megszünteti, feltéve, hogy a megszüntetés a gyermek fejlődése szempontjából is indokolt.¹¹²

(4) A szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve a gyámhatóság a gyermek kiadását követelheti attól, aki a gyermeket jogtalanul tartja magánál.

72/A. §¹¹³ (1) A gyermek elhelyezéséről a szülők döntenek. A szülők megegyezésének hiányában a bíróság a gyermeket annál a szülőnél helyezi el, akinél a kedvezőbb testi, értelmi és erkölcsi fejlődése biztosított. Ha a szülőnél történő elhelyezés a gyermek érdekét veszélyezteti, a bíróság a gyermeket másnál is elhelyezheti, feltéve, hogy ez a személy a nála történő elhelyezést maga is kéri.

(2) A gyermek elhelyezésének megváltoztatását abban az esetben lehet kérni, ha azok a körülmények, amelyekre a bíróság a döntését alapította, utóbb lényegesen megváltoztak, és ennek következtében az elhelyezés megváltoztatása a gyermek érdekében áll.

(3) A gyermek elhelyezése, valamint az elhelyezés megváltoztatása iránt a szülő, a gyámhatóság és az ügyész indíthat pert.

(4) Ha a gyermek elhelyezése érdekében azonnali intézkedésre van szükség, a bíróság soron kívül, ideiglenes intézkedéssel határoz.

72/B. §¹¹⁴ (1) A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben a gyermek elhelyezését követően - közös szülői felügyelet hiányában is - együttesen gyakorolják jogaikat, kivéve, ha a különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság korlátozta, szüneteltette vagy megszüntette.

(2) A gyermek sorsát érintő lényeges kérdés: a kiskorú gyermek nevének meghatározása, illetve nevének megváltoztatása, tartózkodási helyének kijelölése, továbbá iskolájának, valamint életpályájának megválasztása.

(3) A gyermekétől különélő szülőt a bíróság feljogosíthatja a vagyonkezelés és a gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselő jogával is, illetve, ha a gyermek érdekei megkívánják, az őt egyébként megillető szülői felügyeleti jogokat - így a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntés jogát - korlátozhatja vagy megvonhatja, illetve egyes jogosítványok gyakorlásának szünetelését rendelheti el.

73. § (1)¹¹⁵ Ha e törvény másként nem rendelkezik, a szülői felügyelet körébe tartozó olyan kérdésekben, amelyekben a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők nem tudnak egyetértésre jutni - a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdések kivételével -, a gyámhatóság dönt.

(2)¹¹⁶ Ha a különélő szülők a közösen gyakorolt szülői felügyeleti jog tekintetében nem tudnak megegyezni, a döntés - a tizenhatodik életévét betöltött kiskorú tartózkodási helyének kijelölése [77. § (2) bek.] kivételével - a bíróság hatáskörébe tartozik.

74. §¹¹⁷ A bíróságnak és a gyámhatóságnak a szülői felügyelettel, illetve a gyermek elhelyezésével, valamint az elhelyezés megváltoztatásával kapcsolatos eljárása során - elháríthatatlan akadály esetét kivéve - mindkét szülőt meg kell hallgatnia. Indokolt esetben, így akkor is, ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket is. Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, az elhelyezésére vonatkozó döntés csak egyetértésével hozható, kivéve, ha az általa választott elhelyezés fejlődését veszélyezteti. A bíróság a gyermeknek az elhelyezésével kapcsolatos álláspontjáról a szülők erre vonatkozó egyező nyilatkozata útján is tájékozódhat.¹¹⁸

2. A gondozás és nevelés

75. § (1)¹¹⁹ A szülői felügyelet körében a szülők kötelessége, hogy a gyermeket gondozzák, tartsák, a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését elősegítsék.

(2) A gyermek köteles szülei iránt tisztelettel viseltetni, nekik engedelmeskedni és fáradozásaik eredményességét tőle telhetőleg elősegíteni.

76. §¹²⁰

77. § (1)¹²¹ A szülők saját háztartásukban kötelesek gondoskodni a kiskorú gyermekük állandó lakásáról. A gyermek állandó lakásának - ha jogerős ítélet vagy gyámhatósági határozat másként nem rendelkezik - a szülők állandó lakását kell tekinteni, akkor is, ha a gyermek ideiglenesen máshol tartózkodik.

(2)¹²² A tizenhatodik életévét betöltött gyermek a szülői házat vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság engedélyével a szülők beleegyezése nélkül is elhagyhatja, ha az fontos okból érdekében áll.

(3)¹²³ A szülőnek a gyermek végleges külföldre távozására vonatkozó nyilatkozatához a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

78. §¹²⁴ (1) Azt, hogy a gyermek milyen életpályára készüljön, a gyermek hajlama, testi és értelmi képessége, valamint az egyéb körülmények figyelembevételével a szülői felügyeletet gyakorló szülők és a gyermek közösen döntenek el.

(2) A szülő és a gyermek között az életpálya kijelölésével kapcsolatban felmerült vitában a gyámhatóság dönt.

3. A vagyonkezelés

79. § (1) A szülői felügyeletet gyakoroló szülők joga és kötelessége, hogy gyermeküknek minden olyan vagyonát kezeljék, amely a törvény szerint nincs kivéve kezelésük alól.

(2) Ha a körülmények szerint a gyermek érdekében előnyösebb, a gyámhatóság a gyermek vagyonának kezelésére az egyik szülőt jelölheti ki. A döntésnél a szülők megállapodását, ha az a gyermek érdekeivel nincs ellentétben, figyelembe kell venni.

80. § (1) Azt a keresményt, amelyet a tizenegyedik életévét betöltött gyermek munkájával maga szerzett, nem a szülők kezelik, hanem ő maga szabadon rendelkezik vele.

(2) Nem tartozik a szülők kezelése alá a kiskorú gyermek olyan vagyona sem, amelyet a gyermek azzal a kikötéssel kapott, hogy azt szülei nem kezelhetik.

81. § (1) A szülők gyermekük vagyonát biztosítékadás és számadás kötelezettsége nélkül kezelik s a vagyon állagáról is csak a kezelés megszűntekor kötelesek számot adni.

(2) Ha a szülők a gyermek vagyonának kezelése tekintetében köteleességüket nem teljesítik, a gyámhatóság a vagyonkezelést rendszeres felügyelet alá vonhatja, indokolt esetben biztosítékadásra és arra is kötelezheti a szülőket, hogy a vagyonkezelésről éppúgy adjanak számot, mint a gyám.

82. § (1) A szülők gyermekük vagyonának kezelésében a rendes vagyonkezelés szabályai szerint ugyanazzal a gondossággal kötelesek eljárni, mint saját ügyeikben. Ez azonban nem mentesíti őket a súlyos gondatlanságért való felelősség alól.

(2) A szülők a gyermek pénzét és értéktárgyait, amennyiben azokat a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra vagy egyéb okból készen tartani nem kell, kötelesek a gyámhatósághoz beszolgáltatni. Ilyen értékekről a szülők a gyámhatóság jóváhagyása nélkül nem rendelkezhetnek.

83. § (1) A szülők gyermekük jövedelmét a gyermek szükségleteire kötelesek fordítani.

(2) Amennyiben a jövedelem a gyermek eltartására nem elegendő, és a szülők a saját megélhetésük veszélyeztetése nélkül nem képesek a gyermeket eltartani, a gyámhatóság megengedheti, hogy a szülők az eltartás költségeinek fedezésére a gyermek vagyonának állagát meghatározott részletekben igénybe vegyék.

84. § A szülők vagyonkezelői joguk megszűntével kötelesek gyermekük vagyonát az állagra vonatkozó számadással együtt kiadni a nagykorú gyermeknek vagy pedig annak, akinek kezelése alá a vagyon kerül.

85. § Az a gyermek, akinek szabad rendelkezése alatt álló saját keresménye van, ha a szülői háztartásban él, a háztartás költségeihez keresményéből megfelelő mértékben köteles hozzájárulni.

4. A törvényes képviselő

86. § (1) A szülői felügyeletet gyakorló szülő joga és kötelessége, hogy kiskorú gyermekét mind személyi, mind vagyoni ügyeiben képviselje.

(2) A szülő képviselői joga nem terjed ki a gyermek olyan vagyonával kapcsolatos ügyekre, amely vagyon nem tartozik kezelése alá. Az a szülő, akinek vagyonkezelői joga nincs, vagyoni ügyekben gyermekét nem képviselheti.

(3)¹²⁵ Ha a szülői felügyelet mindkét szülőt együtt illeti meg, a szülők akár kölcsönösen, akár külön-külön közokiratba vagy teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt meghatalmazást adhatnak egymásnak, hogy a gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselőt az egyik szülő a másik nevében is gyakorolja.

(4) A gyermek nevében fellépő szülőt a mindennapi életben előforduló kisebb jelentőségű vagyoni jogi ügyleteknél jóhiszemű harmadik személyek olyannak tekinthetik, mint aki a másik szülő meghatalmazottjaként is eljár.

87. § (1) A szülő nem képviselheti gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga vagy házastársa, egyenesági rokona avagy az ő törvényes képviselése alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű félként szerepel, vagy amelynek tárgya a gyermek családi jogállásának megállapítása. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a gyermek örökbefogadásával kapcsolatos nyilatkozatra, továbbá nem akadályozza, hogy a szülő a nála elhelyezett gyermek tartása iránt a másik szülő ellen indított eljárásban gyermekét képviselje.

(2) A gyámhatóság egyes vagyoni ügyekre vagy az ügyeknek meghatározott csoportjára nézve a szülőtől a törvényes képviselő jogát megvonhatja, ha attól lehet tartani, hogy a szülő a képviselőt nem a gyermek érdekeinek megfelelően gyakorolná.

5. A szülői felügyelet megszüntetése és szünetelése

88. §¹²⁶ (1) A bíróság megszünteti a szülői felügyeletet:

a) ha a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti,

b)¹²⁷ ha a gyermeket más személynél helyezték el, vagy átmeneti nevelésbe vették és a szülő felróhatóan gyermeke érdekét súlyosan sértő módon nem működik együtt a gyermekét gondozó nevelőszülővel vagy intézménnyel, gyermekével nem tart kapcsolatot, továbbá magatartásán, életvitelén, körülményein az átmeneti nevelés megszüntetése céljából nem változtat,

c) ha a szülőt a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélte.

(2) A bíróság a szülői felügyeletet abból az okból is megszüntetheti, hogy a szülő életközösségben él a felügyelettől megfosztott másik szülővel és ezért alaposan tartani lehet attól, hogy a felügyeletet nem fogja a gyermek érdekének megfelelően ellátni.

(3) Ha a bíróság a szülői felügyeletet a szülő mindegyik gyermeke tekintetében megszüntette, a megszüntető határozat hatálya kihat a később született gyermekekre is.

(4) Az, aki szülői felügyeletet megszüntető jogerős ítélet hatálya alatt áll, nem fogadhat örökbe, gyámságot nem viselhet, gyermek nála nem helyezhető el és nincs joga arra, hogy gyermekével kapcsolatot tartson.

89. § A bíróság a jövőre nézve visszaállítja a szülői felügyeletet, ha az az ok, amely miatt azt megszüntették, már nem áll fenn, és nincs egyéb olyan ok sem, amely a megszüntetésre alapul szolgálna.

90. § (1) A szülői felügyelet megszüntetése iránt a másik szülő, visszaállítása iránt pedig bármelyik szülő indíthat pert. Ezenfelül mindkét esetben perindításra jogosult a gyermek, a gyámhatóság és az ügyész is.

(2) A szülői felügyelet megszüntetése, valamint visszaállítása iránt a teljesen cselekvőképtelen szülő és gyermek helyett a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselő indíthat pert. A cselekvőképességében korlátozott szülő és gyermek a pert törvényes képviselője hozzájárulásával maga indíthatja meg.

(3) A szülői felügyelet megszüntetése, valamint annak visszaállítása iránt indított perben hozott ítélet mindenkivel szemben hatályos.

91. §¹²⁸ (1) Szünetel a szülői felügyelet,

a) ha a szülő cselekvőképtelen, vagy cselekvőképességében korlátozva van,

b) ha a szülő ismeretlen helyen távol van, vagy ténylegesen akadályozva van,

c) ha a bíróság a gyermeket harmadik személynél helyezte el,

d)¹²⁹ ha a szülő hathetes életkoránál fiatalabb gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához járult hozzá,

e)¹³⁰ ha a gyermeket a gyámhivatal átmeneti nevelésbe vette,

f)¹³¹ ha a gyámhivatal a gyermek családba fogadásához hozzájárult,

g)¹³² ha a szülővel szemben a bíróság a gyermek sérelmére elkövetett cselekmény miatt büntetőeljárású kényszerintézkedésként távoltartást rendelt el, a kényszerintézkedés időtartamáig,

h)¹³³ ha a szülővel szemben a rendőrség vagy a bíróság a gyermek, illetve a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett, külön törvényben meghatározott hozzátartozók közötti erőszak miatt ideiglenes megelőző távoltartó határozatot, megelőző távoltartó határozatot hozott.

(2)¹³⁴ A szülői felügyelet megszüntetése, illetőleg a gyermek elhelyezése iránti per jogerős befejezéséig szünetel a szülői felügyelése annak, akinek a gyermekét a gyámhivatal ideiglenes

hatállyal a különélő másik szülőnél, más hozzátartozónál vagy más személynél, illetőleg nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben helyezte el.

(3)¹³⁵ A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés kivételével szünetel a szülői felügyelete annak a szülőnek, akinek gyermeke a különélő másik szülőnél van elhelyezve, de szülői felügyeleti jogát a bíróság nem szüntette meg. Nem szünetel a szülői felügyelet, ha a szülők vagy a bíróság a közös szülői felügyeletről döntött.

92. §¹³⁶ (1)¹³⁷ A gyermeknek joga, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn. A gyermekétől különélő szülő joga és kötelessége, hogy gyermekével kapcsolatot tartson fenn, vele rendszeresen érintkezzen (a kapcsolattartás joga). A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani.

(2)¹³⁸ A szülőnek - kivéve, ha a külön jogszabályban meghatározott ideiglenes megelőző távoltartó határozat, megelőző távoltartó határozat, illetve ha gyermek sérelmére elkövetett cselekmény miatt a büntetőeljárásban elrendelhető távoltartás kényszerintézkedés hatálya alatt áll - joga van gyermekével kapcsolatot tartani akkor is, ha szülői felügyeleti joga szünetel.

(3)¹³⁹ Kivételesen indokolt esetben, a gyermek érdekében azt a szülőt is fel lehet jogosítani a gyermekkel való kapcsolattartásra, akinek a szülői felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy akinek szülői felügyeleti joga a 48. § (3) bekezdése alapján szűnt meg és a gyermek örökbefogadására nem került sor. Erről a szülői felügyeletet megszüntető bíróság vagy - ha a gyermeket tartós nevelésbe vették - a gyámhivatal dönt.

(4) A kapcsolattartásról - a szülők megegyezésének hiányában, illetőleg a szülők és a gyám közötti vita esetében - a gyámhatóság dönt. Ha házassági vagy gyermekelhelyezési per van folyamatban, a szülők megegyezésének hiányában a kapcsolattartásról a bíróság dönt. A gyámhatóság, illetőleg a házassági vagy gyermekelhelyezési perben a bíróság a felróható magatartást tanúsító szülő kapcsolattartási jogát a gyermek érdekében korlátozhatja vagy megvonhatja, illetőleg e jog gyakorlásának szünetelését rendelheti el.

(5) Ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött, ennek megváltoztatását a határozat jogerőre emelkedésétől számított két éven belül csak a bíróságnál lehet kérni.

(6) A kapcsolattartásra vonatkozó bírósági határozat végrehajtásáról a gyámhatóság gondoskodik.

92/A. §¹⁴⁰

HARMADIK RÉSZ

A GYÁMSÁG

IX. fejezet

Gyámrendelés

1. A gyámrendelés feltételei

93. § Az a kiskorú, aki nem áll szülői felügyelet alatt, gyámság alá tartozik.

94. § (1)¹⁴¹ A gyámság alá tartozó kiskorú részére a gyámhivatal gyámot rendel.

(2) A gyámhatóság a gyámrendelés iránt hivatalból intézkedik.

(3)¹⁴² A kiskorú legközelebbi rokonai kötelesek a gyámhatóságnak haladéktalanul bejelenteni, ha a kiskorú részére bármely okból gyám rendelése szükséges. A bíróság, az anyakönyvvezető, a hagyatéki leltározást végző és az egyéb államigazgatási feladatot ellátó szervek kötelesek a gyámhatósággal közölni a hivatalos eljárásuk során tudomásukra jutott minden olyan esetet, amelyben valamely kiskorú részére gyámot kell rendelni.

2. A gyám kirendelése

95. § (1) A gyámság viselése elsősorban azt illeti, akit a szülői felügyeletet gyakorló szülő közokiratban vagy végrendeletben gyámul megnevezett (nevezett gyám). Ha a szülői felügyeletre egyaránt jogosult szülők más-más gyámot neveztek meg, a körülmények figyelembevételével a gyámhatóság határoz afelől, hogy a gyámságot melyik viselje.

(2) A nevezett gyámot csak akkor szabad mellőzni, ha a törvény értelmében gyámságot nem viselhet, vagy a gyámság átvételében gátolva van, végül ha kirendelése a kiskorú érdekét veszélyeztetné.

96. § (1)¹⁴³ Nevezett gyám nemlétében a gyámhatóság elsősorban a gyámság ellátására alkalmas rokont, illetőleg a kiskorúval más családi kapcsolatban álló személyt rendel ki gyámul. Ha ilyen hozzátartozó nincs, a gyámhatóság más alkalmas személyt rendel ki.

(2)¹⁴⁴ Azt a személyt,

a) akinél a gyámhivatal a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezte [91. § (2) bek.],

b) akinél a bíróság a gyermeket elhelyezte [72/A. § (1) bek.],

c) aki a gyermeket a gyámhatóság hozzájárulásával családba fogadta a gyermek gyámjául, családbafogadó gyámjául kell rendelni.

(3)¹⁴⁵ A gyámhatóság családbafogadó gyámként rendel ki a (2) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott személyt, kivéve, ha a gyermeket ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben helyezték el.

97. § (1) A gyámhatóság rendszerint minden kiskorú részére külön gyámot rendel.

(2) Testvérek részére közös gyámot kell rendelni, ettől a szabálytól azonban bármelyik kiskorú érdekében el lehet térni.

(3)¹⁴⁶ Ha törvény másként nem rendelkezik, a gyámhivatal egy vagy több gyermek gyámjává a közigazgatási szerv részéről erre kijelölt személyt (hivatásos gyámot) is kirendelheti.

98. §¹⁴⁷ (1) Gyámság alá tartozik az a gyermek, akit átmeneti vagy tartós nevelésbe vettek, továbbá akit ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban, illetve más bentlakásos intézményben helyeztek el, és szülője ellen a szülői felügyelet megszüntetése iránt per van folyamatban [91. § (2) bek.].

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a gyámhivatal a gyermek részére gyámot rendel. Gyámul rendelhető a gyámi feladatok ellátására alkalmas

a) nevelőszülő,

b) gyermekotthon vezetője,

ahol a gyámhivatal a gyermeket elhelyezte.

(3) A (2) bekezdés a) és b) pontjai alapján kirendelt gyámra nem alkalmazhatók a 100. § (2) bekezdésének b) és c) pontjában foglaltak.

(4)¹⁴⁸ A gyámhivatalnak a gyermek számára hivatásos gyámot kell kirendelnie, ha

a) a gyámhivatal az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek otthonában helyezte el,

b) a nevelőszülő a 100. § (3) bekezdése alapján a gyámságot nem vállalja,

c) a 98. § (2) bekezdésében meghatározott személyek gyámul nem rendelhetők,

d) a szülő hozzájárult gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához, és a gyámhivatal a gyermeket ideiglenesen a leendő örökbefogadó szülőnél helyezte el.

(5) A gyámhivatal a (2) és (4) bekezdésben meghatározott személyek gyámul történő kirendeléséről az összes körülmények figyelembevételével, a gyermek érdekében dönt.

99. § (1)¹⁴⁹ Gyám lehet minden nagykorú személy, akivel szemben e törvényben meghatározott kizáró körülmény nem áll fenn.

(2) Gyámságot nem viselhet az,

a) aki gondnokság alatt áll,

b) aki a szülői felügyeletet megszüntető vagy a közügyektől eltiltó jogerős ítélet hatálya alatt áll,

c) akit a szülői felügyelet gyakorlására jogosult szülő a gyámságból közokiratban vagy végrendeletben kizárt,

d)¹⁵⁰ akinek szülői felügyeleti joga azért szünetel, mert gyermekét a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette,

e)¹⁵¹ akinek a gyermekét örökbefogadhatónak nyilvánították.

(3) Ha a szülői felügyeletet gyakorló egyik szülő azt a személyt zárja ki a gyámságból, akit a másik szülő gyámul nevezett meg, a kiskorú gyermek érdekeinek figyelembevételével a gyámhatóság dönti el, hogy melyik rendelkezés érvényesüljön.

(4) Érvénytelen annak gyámul kirendelése, aki az előző rendelkezések értelmében gyámságot nem viselhet, illetőleg gyámul nem lett volna kirendelhető.

100. §¹⁵²

X. fejezet

A gyámság ellátása

1. A gyám jogai és kötelességei

101. § (1)¹⁵³ Törvény eltérő rendelkezése hiányában a gyám a gyámsága alatt állónak gondozója, vagyonának kezelője és törvényes képviselője.

(2) A gyámot a gyámsággal járó jogok és kötelességek, ha a gyámhatóság másként nem rendelkezik, a kirendelő határozat kézbesítését követő naptól kezdve illetik meg, illetőleg terhelik.

102. § Ha a törvény mást nem rendel, a szülői felügyeletet gyakorló szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezések megfelelően irányadók a gyám jogaira és kötelességeire is.

103. § (1) A gyám működésében a gyámhatóság rendszeres felügyelete és irányítása alatt áll. Működéséről, különösen a gyámsága alatt álló kiskorú ügyeiről bármikor köteles felvilágosítást adni a gyámhatóságnak.

(2) A gyámhatóság a gyám jogkörét korlátozhatja, intézkedéseit - az elhelyezés tárgyában tett intézkedés kivételével - hivatalból vagy a gyámság alatt álló, illetőleg rokonai kérelmére meg is változtathatja. A kiskorú részére választott életpálya helyett csak annak beleegyezésével jelölhet ki más életpályát.

(3) A gyám intézkedésével szemben a szülő és nagyszülő, ha pedig ezek nem élnek, a nagykorú testvér, illetőleg a szülő testvére indíthat pert a kiskorú megfelelőbb elhelyezése iránt.

(4) A gyám a vagyonkezelésről - a gyámhatóság eltérő rendelkezése hiányában - legalább évenként köteles a gyámhatóságnak számot adni.

104. § (1)¹⁵⁴ A gyám működéséért díjazást nem követelhet, a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat (tartásdíj, gondozási díj, árvaellátás stb.) azonban az ő kezéhez kell folyósítani.

(2) A gyám a kárt, amelyet kötelessége megszegésével a gyámsága alatt állónak vétkesen okoz, köteles megtéríteni.

2. Meghallgatás a gyámhatóság előtt

105. § A gyámhatóság a gyámság alatt álló kiskorú fontosabb ügyeiben határozathozatal előtt köteles a gyámot, a tizenkettedik életévét betöltött kiskorú gyermeket és kérelemre, de szükség esetén hivatalból is, a kiskorú közeli hozzátartozóit meghallgatni.

XI. fejezet

A gyámságnak és a gyám tisztségének megszűnése

1. Megszűnés

106. §¹⁵⁵ (1) A gyámság megszűnik, ha a gyámság alatt álló meghal, szülői felügyelet alá kerül, vagy nagykorúságát eléri.

(2)¹⁵⁶ A gyám tisztsége megszűnik:

a) a gyámság megszűnésével,

b) a gyám gyámhivatal általi felmentésével vagy elmozdításával.

107. § (1)¹⁵⁷ A gyámhatóság a gyámot tisztségétől felmenti, ha a gyám alkalmatlan, a gyám fontos okból felmentését kéri vagy utólag keletkezik olyan akadály, amely miatt gyámságot nem viselhet.

(2)¹⁵⁸ A 98. § a) vagy b) pontja alapján kirendelt gyámot a gyámhivatal a tisztségéből akkor is felmenti, ha

a) a gyermeket máshol helyezi el,

b) a gyermeket otthon vezetőjének vezetői beosztása megszűnt.

108. §¹⁵⁹ (1) Ha a gyám jogaival visszaél, kötelességét elhanyagolja, vagy olyan cselekményt követ el, amely miatt a feladat ellátására méltatlanná válik, a gyámhivatal a gyámot tisztségéből elmozdítja.

(2) Ha alaposan feltételezhető, hogy a gyámot tisztségéből el kell mozdítani és a késedelem veszéllyel jár, a gyámhivatal a gyámot e tisztségéből azonnali hatállyal felfüggeszti.

2. Számadás

109. § A gyám tisztségének megszűnése után köteles a gyámhatóságnak működéséről jelentést, a kezelése alatt volt vagyronról pedig végszámadást előterjeszteni.

110. § (1) A gyám és a gyámsága alatt álló között keletkezett vitás követeléseket időszakos vagy végszámadásának elfogadása után is lehet bírósági úton érvényesíteni.

(2) A gyám ellen számadási felelőssége alapján támasztható követelések egy év alatt évülnek el. Az egyévi határidőt a gyám felmentését kimondó vagy az érdekeltet bírósági útra utasító határozat közlésétől, illetőleg a követelés alapjául szolgáló ok felfedezésétől kell számítani, feltéve, hogy a követelés a rendes elévülés szabályai szerint az így számított határidő eltelte előtt el nem évült.

(3) A gyám tiltott cselekményéből származó kártérítési követelések a rendes elévülési idő alatt évülnek el.

Záró rendelkezés

111. § (1)¹⁶⁰ Ez a törvény az 1974. évi július hó 1. napján lép hatályba.

(2) E törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

(3)¹⁶¹

112. §¹⁶² (1) Ha a gyermek 2010. január 1-je és 2010. december 31. között született, és az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat nem lehet alkalmazni, ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.

---

¹ Kihirdetve: 1952. VI. 6. Módosította és egységes szövegét megállapította: 1974. évi I. törvény. Hatályos: 1974. VII. 1-től.

² Megállapította: 1990. évi XV. törvény 1. §. Módosította: 2011. évi CCI. törvény 7. §.

³ Beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 1. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.

⁴ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 1. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től. Számozását módosította: 1995. évi XXXI. törvény 1. §.

⁵ Módosította: 1991. évi XX. törvény 46. § (1).

⁶ Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 18. § (1) a).

⁷ Hatályon kívül helyezte: 2009. évi XXIX. törvény 18. § (1) b). Hatálytalan: 2009. VII. 1-től.

⁸ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 2. § (1). Hatályos: 1987. VII. 1-től.

⁹ Megállapította: 1990. évi XV. törvény 2. §. Módosította: 1991. évi XX. törvény 46. § (2).

¹⁰ Helyesbítette: Magyar Közlöny 1990/37.

¹¹ Hatályon kívül helyezte: 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 42. § (4) a). Hatálytalan: 1983. I. 1-től.

- ¹² *Hatályon kívül helyezte: 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 75. § (4) a). Hatálytalan: 1979. VII. 1-től.*
- ¹³ *Megállapította: 2009. évi XXIX. törvény 5. § (1). Hatályos: 2009. VII. 1-től.*
- ¹⁴ *Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) a).*
- ¹⁵ *Megállapította: 1983. évi 26. törvényerejű rendelet 20. § (2). Módosította: 1991. évi XX. törvény 46. § (2).*
- ¹⁶ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 2. § (2). Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁷ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 3. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁸ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 3. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁹ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 3. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ²⁰ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 4. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ²¹ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 5. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ²² *Megállapította: 1995. évi XXXI. törvény 2. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.*
- ²³ *Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) b).*
- ²⁴ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 6. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ²⁵ *Megállapította: 2002. évi XLIV. törvény 1. §. Hatályos: 2004. I. 1-től.*
- ²⁶ *Megállapította: 2002. évi XLIV. törvény 2. §. Hatályos: 2004. I. 1-től.*
- ²⁷ *Beiktatta: 2009. évi XXIX. törvény 5. § (2). Hatályos: 2009. VII. 1-től.*
- ²⁸ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 8. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ²⁹ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 9. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁰ *Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.*
- ³¹ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 10. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³² *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 11. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³³ *Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁴ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁵ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁶ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁷ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ³⁸ *Megállapította: 1993. évi LXXVIII. törvény 95. § (10). Hatályos: 1994. I. 1-től.*

- ³⁹ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ⁴⁰ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 12. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ⁴¹ Számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 12. §.
- ⁴² Számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 12. §.
- ⁴³ Hatályon kívül helyezte: 2010. évi CXLVIII. törvény 5. §. Hatálytalan: 2011. I. 1-től.
- ⁴⁴ Megállapította: 2009. évi XXIX. törvény 5. § (4). Hatályos: 2009. VII. 1-től.
- ⁴⁵ Módosítva: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) c) alapján.
- ⁴⁶ Módosította: 1995. évi XXXI. törvény 11. § (2).
- ⁴⁷ Megállapította: 1997. évi CLIV. törvény 246. § (3) b). Hatályos: 1998. VII. 1-től.
- ⁴⁸ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 13. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ⁴⁹ Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.
- ⁵⁰ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 14. §. Módosította: 1995. évi XXXI. törvény 11. § (2).
- ⁵¹ Számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 14. §.
- ⁵² Beiktatta: 1997. évi CLIV. törvény 246. § (3) c). Hatályos: 1998. VII. 1-től.
- ⁵³ Megállapította: 2002. évi XLIV. törvény 3. §. Hatályos: 2004. I. 1-től.
- ⁵⁴ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 15. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ⁵⁵ Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.
- ⁵⁶ Megállapította: 1997. évi CLIV. törvény 246. § (3) d). Hatályos: 1998. VII. 1-től.
- ⁵⁷ Megállapította: 1992. évi XVI. törvény 1. §. Hatályos: 1992. IV. 1-től.
- ⁵⁸ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 16. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ⁵⁹ Megállapította: 1992. évi XVI. törvény 2. §. Hatályos: 1992. IV. 1-től.
- ⁶⁰ Megállapította: 2002. évi IX. törvény 107. § (1). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.
- ⁶¹ Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 164. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁶² Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 164. §.
- ⁶³ A korábbi második mondatot hatályon kívül helyezte: 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 75. § (4) a). Hatálytalan: 1979. VII. 1-től. Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 164. §.
- ⁶⁴ Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 164. §.

- ⁶⁵ Az utolsó három mondatot beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 165 § (1). Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁶⁶ Megállapította: 2002. évi IX. törvény 107. § (2). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.
- ⁶⁷ Megállapította: 1990. évi XV. törvény 3. §. Hatályos: 1990. III. 1-től.
- ⁶⁸ Megállapította: 1990. évi XV. törvény 3. §. Hatályos: 1990. III. 1-től.
- ⁶⁹ Beiktatta: 2005. évi XXII. törvény 1. § (1). Hatályos: 2005. V. 8-tól.
- ⁷⁰ Jelölését módosította: 2005. évi XXII. törvény 1. § (1).
- ⁷¹ Jelölését módosította: 2005. évi XXII. törvény 1. § (1).
- ⁷² Beiktatta: 1990. évi XV. törvény 3. §. Az első mondat szövegét megállapította: 2005. évi XXII. törvény 1. § (2). Hatályos: 2005. V. 8-tól.
- ⁷³ Beiktatta: 1990. évi XV. törvény 4. §. Hatályos: 1990. III. 1-től.
- ⁷⁴ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 166. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁷⁵ Megállapította: 2002. évi IX. törvény 107. § (3). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.
- ⁷⁶ Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 166. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁷⁷ Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 166. §.
- ⁷⁸ Beiktatta: 2002. évi IX. törvény 107. § (4). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.
- ⁷⁹ Számozását módosította: 2002. évi IX. törvény 107. § (4).
- ⁸⁰ Számozását módosította: 2002. évi IX. törvény 107. § (4).
- ⁸¹ Hatályon kívül helyezte: 1981. évi 25. törvényerejű rendelet 24. §. Hatálytalan: 1982. I. 1-től.
- ⁸² Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 167. §.
- ⁸³ Helyesbítette: Magyar Közlöny 1974/39.
- ⁸⁴ Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 167. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁸⁵ Beiktatta: 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 42. § (3). Hatályos: 1983. I. 1-től.
- ⁸⁶ Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 168. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ⁸⁷ Az utolsó mondatot beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 3. § (2). Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ⁸⁸ Megállapította: 1995. évi XXXI. törvény 3. § (3). Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ⁸⁹ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 18. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.

- ⁹⁰ *Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) d).*
- ⁹¹ *Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) d).*
- ⁹² *Megállapította: 2009. évi XXIX. törvény 5. § (5). Hatályos: 2009. VII. 1-től.*
- ⁹³ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 19. § (1). Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ⁹⁴ *Módosította: 2009. évi XXIX. törvény 17. § (2) e).*
- ⁹⁵ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 19. § (2). Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ⁹⁶ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 20. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ⁹⁷ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 21. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ⁹⁸ *Módosította: 1991. évi XX. törvény 46. § (3).*
- ⁹⁹ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 22. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰⁰ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 23. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰¹ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 24. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰² *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 24. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰³ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 24. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰⁴ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 24. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰⁵ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 24. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰⁶ *Hatályon kívül helyezte: 1997. évi XXXI. törvény 163. § a). Hatálytalan: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁰⁷ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 25. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁰⁸ *Az utolsó két mondatot beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 4. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.*
- ¹⁰⁹ *Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.*
- ¹¹⁰ *Megállapította: 1995. évi XXXI. törvény 5. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.*
- ¹¹¹ *Lásd: 12/1995. (VI. 22.) IM rendelet 1. §.*
- ¹¹² *Lásd: 12/1995. (VI. 22.) IM rendelet 2. §.*
- ¹¹³ *Beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 6. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.*
- ¹¹⁴ *Beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 6. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.*
- ¹¹⁵ *Megállapította: 1990. évi XV. törvény 5. §. Hatályos: 1990. III. 1-től.*
- ¹¹⁶ *Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 27. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*

- ¹¹⁷ Megállapította: 1995. évi XXXI. törvény 7. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ¹¹⁸ Lásd: 12/1995. (VI. 22.) IM rendelet 3-4. §.
- ¹¹⁹ Megállapította: 1990. évi XV. törvény 6. §. Hatályos: 1990. III. 1-től.
- ¹²⁰ Hatályon kívül helyezte: 1995. évi XXXI. törvény 11. § (3). Hatálytalan: 1995. VII. 4-től.
- ¹²¹ Beiktatta: 1986. évi IV. törvény 29. § (1). Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹²² Számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 29. § (1).
- ¹²³ Megállapította és számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 29. § (2). Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹²⁴ Megállapította: 1995. évi XXXI. törvény 8. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ¹²⁵ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 30. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹²⁶ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 31. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹²⁷ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 169. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ¹²⁸ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 32. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹²⁹ Beiktatta: 2002. évi IX. törvény 107. § (5). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.
- ¹³⁰ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 170. § (1). Jelölését módosította: 2002. évi IX. törvény 107. § (5).
- ¹³¹ Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 170. § (1). Jelölését módosította: 2002. évi IX. törvény 107. § (5).
- ¹³² Beiktatta: 2006. évi LI. törvény 279. §. Hatályos: 2006. VII. 1-től.
- ¹³³ Beiktatta: 2009. évi LXXII. törvény 19. § (1). Hatályos: 2009. X. 1-től.
- ¹³⁴ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 170. § (2). Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ¹³⁵ Az utolsó mondatot beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 9. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ¹³⁶ Megállapította: 1986. évi IV. törvény 33. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.
- ¹³⁷ Az első mondatot beiktatta: 1995. évi XXXI. törvény 10. §. Hatályos: 1995. VII. 4-től.
- ¹³⁸ Megállapította: 2009. évi LXXII. törvény 19. § (2). Hatályos: 2009. X. 1-től.
- ¹³⁹ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 171. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.
- ¹⁴⁰ Az előtte lévő alcímmel együtt hatályon kívül helyezte: 1997. évi XXXI. törvény 163. § a). Hatálytalan: 1997. XI. 1-től.
- ¹⁴¹ Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 172. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.

- ¹⁴² *Módosította: 1991. évi XX. törvény 46. § (4).*
- ¹⁴³ *Számozását módosította: 1986. évi IV. törvény 35. §.*
- ¹⁴⁴ *Megállapította: 2011. évi CCXI. törvény 28. § (1). Hatályos: 2012. I. 1-től.*
- ¹⁴⁵ *Beiktatta: 2011. évi CCXI. törvény 28. § (2). Hatályos: 2012. I. 1-től.*
- ¹⁴⁶ *Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 174. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁴⁷ *Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 175. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁴⁸ *Megállapította: 2002. évi IX. törvény 107. § (6). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.*
- ¹⁴⁹ *Megállapította: 2002. évi IX. törvény 107. § (7). Hatályos: 2003. I. 1-től. Ezt követően indult ügyekben kell alkalmazni.*
- ¹⁵⁰ *Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 176. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁵¹ *Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 176. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁵² *Hatályon kívül helyezte: 2002. évi IX. törvény 108. § (1) a). Hatálytalan: 2003. I. 1-től.*
- ¹⁵³ *Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 178. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁵⁴ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 37. §. Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁵⁵ *Megállapította: 1986. évi IV. törvény 38. § (1). Hatályos: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁵⁶ *Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 179. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁵⁷ *Számozását módosította: 1997. évi XXXI. törvény 180. §.*
- ¹⁵⁸ *Beiktatta: 1997. évi XXXI. törvény 180. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁵⁹ *Megállapította: 1997. évi XXXI. törvény 181. §. Hatályos: 1997. XI. 1-től.*
- ¹⁶⁰ *A korábbi második mondatot hatályon kívül helyezte: 2007. évi LXXXII. törvény 2. § 6. Hatálytalan: 2007. VII. 1-től.*
- ¹⁶¹ *Hatályon kívül helyezte: 1986. évi IV. törvény 39. § (2). Hatálytalan: 1987. VII. 1-től.*
- ¹⁶² *Beiktatta: 2010. évi CXLVIII. törvény 4. §. Hatályos: 2011. I. 1-től.*